

Симоненко С. Н.

Світлана Миколаївна Симоненко народилася 6 січня 1958 р. в м. Берислав Херсонської області в родині службовців. У 1985 р. закінчила Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка (факультет філософії, спеціальність – психологія). Після закінчення університету в 1985 р. за розподілом була направлена до Одеського педагогічного інституту ім. К. Д. Ушинського, де до 1987 р. працювала асистентом кафедри загальної психології.

У 1987 р. зарахована до цільової аспірантури НДІ ім. Г. С. Костюка (м. Київ) за спеціальністю 19.00.01. – загальна психологія, історія психології, де працювала над дисертаційним дослідженням в лабораторії творчості під керівництвом доктора психологічних наук, професора, дійсного члена АПН України В. О. Моляко.

У 1990 р. в НДІ психології УССР (м. Київ) захистила кандидатську дисертацію на тему: «Психологія трансформації образу в художньо-графічній діяльності учнів».

З 1990 р. по 2004 р. працювала доцентом кафедри теорії та методики практичної психології Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського.

У 2004 р. С. М. Симоненко було обрано на посаду завідувача кафедри педагогічної та вікової психології зазначеного університету.

У 2005 р. у Харківському національному університеті ім. В. Н. Каразіна захистила докторську дисертацію на тему: „Психологія візуального мислення” за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології.

Викладацька діяльність С. М. Симоненко охоплює такі дисципліни: „Загальна психологія”, „Психологія праці та інженерна психологія”, „Клінічна психологія та основи патопсихології”, „Методологічні та теоретичні основи психології” та інше. Протягом багатьох років вона є провідним фахівцем сектору психології Південного наукового Центру АПН України.

Наукова школа С. М. Симоненко

Наукова діяльність С. М. Симоненко присвячена дослідженню феномену візуального мислення, на основі розробленого нею стратегіально-семантичного підходу до його вивчення. Саме ця ідея виступила в якості консолідуючого чинника зародження наукової школи психології візуального мислення. Симоненко С. М. започаткувала новий напрямок у дослідженні мисленнєвих процесів – стратегіально-семантичний підхід до дослідження візуального мислення, розкрила та описала його механізми, зробила значний науковий внесок в уточнення класифікації мисленнєвих процесів, розкрила механізми та особливості розвитку цього мисленнєвого процесу в онтогенезі та антропогенезі, його роль у різних видах творчої діяльності. Наукова новизна її досліджень визначається тим, що вперше розроблено новий стратегіально-семантичний підхід до пізнання візуально-мисленнєвої діяльності. Основні положення цього підходу полягають у тому, що провідними чинниками розвитку візуального мислення є загальна «картина світу» властива певному суспільству, та індивідуальний «образ світу» суб'єкта, який формується в процесі розпредмечування ним цієї «картини світу» та опредмечування навколишнього світу. Ці чинники визначають візуально-мисленнєві стратегії, які є індивідуальними

механізмами становлення образу-концепту. Створено структурно-функціональну модель візуального мислення, в якій системостворювальними компонентами є візуально-мисленнєві стратегії як механізми творення образу-концепту та наочність як його властивість. Побудовано модель візуально-мисленнєвих стратегій, як складних інтегральних утворень, що мають ієрархічно організовану структуру, котра включає в себе мета-, макро-, і мікрорівні. З'ясовано, що розвиток візуально-мисленнєвої стратегії у процесі антропо- і онтогенезу відбувається у такій послідовності: мікрорівень - макрорівень – метарівень, а на рівні її сформованості навпаки, регуляція відбувається у зворотному напрямку. Розкрито специфіку образу-концепту, яка полягає у тому, що він є пізнавальним конструктом, організація якого є результатом інтеграції двох різноякісних форм відтворення інформації: візуальної і вербальної через візуальну. Предметне значення, особистісний смисл, чуттєва тканина свідомості і співвідношення, котрі встановлюються між ними, є структурною основою для створення різних за своїм змістом і семантичним значенням образів-концептів. Досліджено знаково-символічну природу та особливості становлення візуального мислення в антропогенезі й онтогенезі. Візуальні образи, символи, знаки є продуктами культурно-історичного розвитку візуально-мисленнєвої діяльності і становлять різні форми її візуалізації.

Доведено, що візуальне мислення нерозривно пов'язане з розвитком абстрактно-понятійного рівня вербальних форм мислення. З'ясовано, що вплив образу світу суб'єкта діяльності на механізми створення візуально-мисленнєвого образу, має вирішальне значення для становлення його змістових (через їх семантику) та операційних механізмів. Виявлено, що візуально-мисленнєві стратегії створення образу-концепту є підґрунтям для творчої діяльності. Отримали подальший розвиток теоретичні та методологічні підходи до дослідження феномену візуального мислення у психологічній науці, а також уявлення про візуальне мислення, як вищу форму наочних видів мислення, етапами становлення якого є наочно-дієве, наочно-образне мислення. Результати наукової творчої діяльності С. М. Симоненко дозволили поглибити уявлення про візуальне мислення як продуктивну діяльність та її механізми. Симоненко С. М. плідно працює з аспірантами та здобувачами. Під її керівництвом успішно готуються та захищаються кандидатські дисертації.

Вона є членом спеціалізованої ученої ради Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна із захисту докторських дисертацій та спеціалізованої ученої ради Південноукраїнського національного університету ім. К. Д. Ушинського з захисту докторських дисертацій.

Крім того, С. М. Симоненко – член редакційних колегій науково-методичних видань.

На сьогодні наукова школа візуального мислення заснована з учнів, аспірантів та наукових пошукачів, в роботах яких знаходять подальший розвиток основні положення наукового доробку С. М. Симоненко. Зокрема, це дослідження механізмів візуально-мисленнєвої діяльності; вікові особливості розвитку візуального мислення, психосемантики кольору та творчих стратегій у візуальних формах мистецької діяльності; продуктивні стратегії створення образу-концепту у рекламній діяльності та образотворчому мистецтві; кроскультурні дослідження візуальної психосемантики; розвиток візуальної креативності засобами комп'ютерних тренінгів з продуктивної візуалізації; візуально-мисленнєві стратегії в системі дистанційного навчання з різних навчальних дисциплін; продуктивна візуалізація у вивченні іноземних мов, фізико-математичних дисциплін; індивідуально-психологічні особливості візуального мислення суб'єкта діяльності; особливості взаємодії наочних та вербальних видів мислення, їх вплив на розвиток креативності особистості; розвиток операційних та змістових компонентів візуальних знаково-

символічних систем; розвиток екологічної свідомості підлітків за допомогою продуктивної візуалізації, тощо.

Монографії, посібники

2005

1. Симоненко, С. М. Психологія візуального мислення: стратегіально-семантичний підхід : [монографія] / С. М. Симоненко; ПНЦ АПН України. – Одеса : ПНЦ АПН України, 2005. – 320 с.

2. Симоненко, С. М. Психосемантика кольору та стратегії творчості / С. М. Симоненко, Т. А. Вовнянко. – Одеса : ПНЦ АПН України, 2005. – 156 с.

2010

3. Симоненко, С. М. Візуальна креативність: діагностика та комп'ютерні технології розвитку : монографія / С. М. Симоненко, О. М. Грек; ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. – Одеса : Фенікс, 2010. – 203 с.

Статті у періодичних виданнях

1992

1. Симоненко, С. Н. Разработка психогаммы практикующего психолога в целях профориентации / С. Н. Симоненко, С. С. Трейгер // Актуальные проблемы психологической службы : теория и практика : сб. материалов Междунар. конф. (8-9 сент. 1992 г.) / ОГПИ им. К. Д. Ушинского; [гл. ред. О. П. Санникова]. – Одесса : [б. и.], 1992. – Т. 2. – С. 53-55.

1993

2. Симоненко, С. Н. Развитие визуального мышления в условиях художественной деятельности / С. Н. Симоненко // Психолого-педагогічні аспекти перспективних систем та технологій навчання: погляд у майбутнє : пр. фахівців України, присвячені Міжнар. конф. "Глобальні перспективи та національні розв'язання проблем спеціального навчання", Відень, 5-9 лип. 1993 р. / ред. О. Я. Чебикін. – Одеса. – 1993. – С. 159-160.

1997

3. Симоненко, С. Н. К проблеме изучения механизмов визуального мышления / С. Н. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 1997. – № 4. – С. 54-59.

1998

4. Симоненко, С. Н. Некоторые теоретико-методологические аспекты изучения визуального мышления / С. Н. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 1998. – № 1-2. – С. 107-112.

1999

5. Симоненко, С. М. Психологічні особливості розвитку візуального мислення в онтогенезі / С. М. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса . – 1999. – № 5-6. – С. 68-71.
6. Симоненко, С. Н. Роль интуиции в процессе создания визуального образа / С. Н. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 1999. – №1-2. – С. 58-60.

2000

7. Симоненко, С. Н. Влияние стрессогенных факторов на визуальное мышление при норме и патологии психического развития / С. Н. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 2000. – Спецвип. : "Стресс в повседневной жизни детей". – С. 108-110.
8. Симоненко, С. Н. Динамика развития интеллектуальной сферы в подростковом возрасте / С. Н. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 2000. – № 6. – С. 70-73.

2001

9. Симоненко, С. М. Вікові особливості розвитку візуального мислення у підлітків / С. М. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 2001. – № 6. – С. 57-60.

2002

10. Симоненко, С. М. Структурно-операціональні моделі макростратегій створення візуально - мисленнєвого образу / С. М. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал /– Одеса. – 2002. – № 2. – С. 47-50.
11. Симоненко, С. М. Наочність як властивість образів візуально-мисленнєвої діяльності // Наука і освіта : науково-практичний журнал .– Одеса. – 2002. – № 2. – 2002. – № 1. – С. 45-48.

2003

12. Симоненко, С. М. Образ-концепт: специфіка та основні властивості / С. М. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал.– Одеса. – 2003. – № 1. – С. 37-41.
13. Симоненко, С. М. Теоретико-емпіричний опис побудови методу корольового семантичного диференціалу (КСД) / С. М. Симоненко, Т. А. Вовнянко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 2003. – № 5-6. – С. 46-51.

2004

14. Симоненко, С. М. Стратегіально-семантичний підхід до дослідження візуального мислення / С. М. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 2004. – № 6-7 Спецвип. : "Психологія особистості: досвід минулого - погляд у майбутнє". – С. 267-270.
15. Симоненко, С. М. Розвиток знаково-символічної функції візуального мислення антропологічний аспект / С. М. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 2004. – № 1. – С. 42-46.

16. Симоненко, С. М. Аналіз наочно-мисленнєвої діяльності молодших школярів / С. М. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал . – Одеса. – 2004. – № 2. – С. 35-39.

17. Симоненко, С. М. Знаково-символічна функція візуально-мисленнєвого образу: основні характеристики / С. М. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса.– 2004. – № 3: Спецвип. : "Матеріали до конференції пам'яті професора І. Г. Білявського". – С. 146-149.

2005

18. Симоненко, С. М. Узагальнення основних тенденцій вивчення механізмів візуалізації у психологічній науці / С. М. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса . – 2005. – № 7-8. – С. 107-110.

2006

19. Симоненко, С. М. Основні принципи стратегіально-семантичного підходу до побудови моделі візуально-мисленнєвої діяльності / С. М. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса . – 2006. – № 1-2. – С. 38-41.

20. Симоненко, С. М. Теоретико-емпірична модель візуально-мисленнєвої діяльності / С. М. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 2006. – № 1-2. – С. 41-45.

21. Симоненко, С. М. Теоретико-методологічні підходи до визначення поняття "візуально-мисленнєві стратегії" створення образу-концепту / С. М. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 2006. – № 3-4. – С. 50-53.

2007

22. Симоненко, С. М. Аналіз категорій "образ світу" та "картина світу" у контексті дослідження візуально-мисленнєвих стратегій / С. М. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 2007. – № 3. – С. 47-52.

23. Симоненко, С. М. Візуально-мисленнєвий образ у системі наочних образів / С. М. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса . – 2007. – №4-5. – С. 149-154.

24. Симоненко, С. М. Розробка навчально-корекційного тренінгу самопрезентації "Студія стилю" / С. М. Симоненко, Т. М. Ворошкевич // Розвиток особистості професіонала в умовах соціально-освітніх трансформацій суспільства: теорія і практика : матеріали Міжнар. наук.- практи. конф., 7-8 трав. 2007 р. / [орг. ком.: О. Я. Чебикін (голова) та ін.]. – Одеса : [ПДПУ ім. К. Д. Ушинського], 2007. – С. 133-137.

25. Симоненко, С. Н. Разработка программы психологического сопровождения становления субъекта профессиональной деятельности в сфере финансов / С. Н. Симоненко, О. Н. Костюнина // Розвиток особистості професіонала в умовах соціально-освітніх трансформацій суспільства: теорія і практика : матеріали міжнар. наук.-практи. конф., 7-8 трав. 2007 р. / ПДПУ ім. К. Д. Ушинського[орг. ком. : О. Я. Чебикін (голова) та ін.]. – Одеса : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, – 2007. – С. 69-72.

2008

26. Симоненко, С. М. Психологічні особливості формування гендерної моделі поведінки у хлопчиків молодшого шкільного віку за допомогою українських народних

казок / С. М. Симоненко, І. В. Нападівська // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 2008. – № 7: Спецвип. : "Психолого-педагогічні чинники становлення особистості в поліетнічному середовищі". – С. 169-174.

2009

27. Морару, Г. В. Творче мислення у структурі музикальних здібностей, його діагностика та розвиток / Г. В. Морару, С. М. Симоненко // Актуальні проблеми сучасної психології : матеріали Всеукр. студ. наук.-практ. конф., 17 верес. 2009 р. [орг. ком.: О. Я. Чебикін (голова) та ін.]. – Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського – 2009. – С. 12-15.

2010

28. Симоненко, С. М. Природа та механізми візуального мислення з позицій стратегіально-семантичного підходу / С. М. Симоненко // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса . – 2010. – Спецвип. : "Когнітивні процеси та творчість". – С. 84-91.

29. Симоненко, С. М. Психологічні особливості розвитку креативності вербального та візуального мислення в підлітковому віці / С. М. Симоненко, І. В. Розіна // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса . – 2010. – Спецвипуск "Когнітивні процеси та творчість". – С. 91-96.

2011

30. Симоненко, С. М. Порівняльний аналіз особливостей візуалізації сучасної картини світу студентської молоді України та Іраку / С. М. Симоненко, А. Д. Абд Ал Барі // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 2011. – № 1. – С. 81-86.

31. Симоненко, С. Н. Актуальные проблемы рекреационной психологии детства / С. Н. Симоненко, Э. Б. Лебединский // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 2011. – № 11 Спецвип. : "Актуальні проблеми рекреаційної психології дитинства". – С. 6-9.

2012

32. Симоненко, С. М. Візуальне мислення в структурі розвитку професійних музикальних здібностей / С. М. Симоненко, Хуан Їнь // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 2012. – № 9 Спецвип. : "Когнітивні процеси та творчість". – С. 189-196.

2013

33. Симоненко, С. М. Особливості впливу індивідуально-психологічних властивостей на творчу діяльність особистості / С. М. Симоненко, О. М. Чебан // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 2013. – № 7. Спецвип. "Психологія особистості : теорія, досвід, практика". – С. 270-277.

2016

34. Симоненко, С. М. Творчий потенціал особистості школяра: досвід дослідження та розвиток в умовах дитячого рекреаційного закладу "Молода Гвардія" / С. М. Симоненко, Е. Б. Лебединський // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса. – 2016. – № 9. – С. 140-147.